

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий інститут мистецтв
Кафедра методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного
мистецтва та дизайну

Дяків М.В.

Педагогічний малюнок

Програма та методичні рекомендації

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма Середня освіта «Образотворче мистецтво»
Спеціальність 014 «Середня освіта»
Спеціалізація: 014.12 «Мистецтво. Образотворче мистецтво»
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Івано-Франківськ – 2024 р.

УДК 378.016:7.021

Друкується за ухвалою Вченої ради Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол №2 від 23 жовтня 2024 р.

Рецензенти:

Ганна Макогін - доцент кафедри дизайну і теорії мистецтва, кандидат мистецтвознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Ірина Калиновська - доцент кафедри дизайну і теорії мистецтва, кандидат мистецтвознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Дяків М. В. Педагогічний малюнок: Програма та методичні рекомендації. Івано-Франківськ. 28 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
1. Програма освітнього компоненту «Педагогічний малюнок»	5
1.1 Структура освітнього компоненту «Педагогічний малюнок».....	5
2. Методичні рекомендації до проведення лекційних занять	8
2.1. Тематичний план лекцій.....	8
3. Методичні рекомендації до проведення практичних занять	12
3.1. Тематичний план практичної роботи.....	12
4. Методичні рекомендації до проведення самостійної роботи	19
4.1. Тематичний план самостійної роботи.....	19
5. Питання для самоконтролю	22
6. Організація і проведення освітнього компонента	23
6.1. Загальні положення щодо проведення освітнього компонента.....	23
6.2. Форми і методи контролю.....	23
7. Рекомендована література	28

Пояснювальна записка

Педагогічний малюнок –компонент освітньої програми 014.12 «Середня освіта (Образотворче мистецтво)» важливий у формуванні професійних навик і вмінь педагога-художника і зумовлює розвиток аналітичних здібностей в напрямку впровадження нових методик викладання образотворчого мистецтва.

Програм освітнього компоненту містить апробовані завдань викладання педагогічного малюнку викладачів кафедри методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та дизайну Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Згідно мети освітнього компоненту, яка полягає у навчанні студентів методики виконання завдань з рисунку та живопису, використано принцип поетапного ведення роботи над натурним зображенням в аудиторії від компонування та вимірювання пропорцій до тонального та кольорового рішення. Знання ходу ведення роботи над педагогічним малюнком важливе як для художника-педагога так і для учня. Динаміка сучасної художньої освіти сьогодення спрямована на розробку інноваційних форм навчання. В мистецькій освіті збережена класична основа малювання, що є підґрунтям для впровадження новітніх апробаційних методик. Педагогічний малюнок в контексті підготовки майбутнього художника-педагога виконує функцію систематизації набутих знань та вмінь з рисунку та живопису. Цей освітній компонент навчальних програм спрямований на методичне забезпечення майбутнього художника-педагога до виконання творчих завдань з учнями. Практичне значення навчання педагогічному малюнку – посилення аналітичного мишлення, інтеграція творчих здібностей у педагогічний процес, формування актуальних художніх методик роботи в процесі малювання.

Важливо зазначити, що формування художнього методу, як системи малювання, відбулось ще у минулих століттях в творчості видатних художників. Можна виокремити досягнення у цій сфері художників епохи відродження, що створили правила подачі зображення і в подальшому їхньому прикладу слідували наступні покоління митців. Звичайно, зі зміною мистецьких стилів та культурної естетики, відбувались зміни у підходах творення. Але не змінною й до нині залишається ціль художньої візуалізації – поетапна робота над зображенням згідно визначеної методичної системи.

На вступних лекціях до освітнього компоненту окреслюються основні питання педагогічного малюнку, його роль у формуванні професійних компетентностей педагога, методики за якими майбутні фахівці галузі працюватимуть з учнями. Підготовчим етапом педагогічного малюнку є ознайомлення студентів з провідними методиками ведення роботи, вивчення педагогічного досвіду, аналіз останніх розробок щодо викладання педагогічного малюнку. Курс передбачає аудиторну та самостійну роботу, що є взаємопов'язаними і доповнюють один одну. Завдяки пропонованим темам здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здобудуть необхідні знання, вміння та навички над методикою роботи в малюнку для подальшого застосування у педагогічній діяльності.

Програма освітнього компоненту «Педагогічний малюнок»

1.1 Структура освітнього компоненту «Педагогічний малюнок»

Тематика курсу			
Тема	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
I семестр			
Тема 1. Методи роботи над педагогічним малюнком.	2	-	-
Тема 2. Техніки педагогічного малюнку.	2	-	-
Тема 3. Інструменти та матеріали педагогічного малюнку.	2		
Тема 4. Методика вивчення перспективи на замальовках частини інтер'єру.		2	20
Тема 5. Малюнок рослинних форм. Спостереження та пізнання їх особливостей у поетапному ході ведення завдання.		2	20
Тема 6. Педагогічний малюнок гіпсових фігур простих та складних за формою (розетка, геометричні форми тощо) з поетапним відтворенням ходу роботи.		4	
Тема 7. Анімалістичний малюнок. Спостереження та пізнання особливостей зображення тварини у поетапному ході ведення завдання.		4	
Тема 8. Педагогічний малюнок чучела птаха з поетапним відтворенням ходу роботи.		4	
Тема 9. Малюнок пейзажу. Спостереження та пізнання його особливостей у поетапному ході		4	20

ведення завдання.			
Всього	6	24	60

Структура практичних занять

Назва теми	Кількість годин відведених на практичну роботу
Тема 1. Методика вивчення перспективи на замальовках частини інтер'єру.	2
Тема 2. Малюнок рослинних форм. Спостереження та пізнання їх особливостей у поетапному ході ведення завдання.	4
Тема 3. Педагогічний малюнок гіпсових фігур простих та складних за формою (розетка, геометричні форми тощо) з поетапним відтворенням ходу роботи.	4
Тема 4. Анімалістичний малюнок. Спостереження та пізнання особливостей зображення тварини у поетапному ході ведення завдання.	4
Тема 5. Педагогічний малюнок чучела птаха з поетапним відтворенням ходу роботи.	4
Тема 6. Малюнок пейзажу. Спостереження та пізнання його особливостей у поетапному ході ведення завдання.	
Всього	24

Структура самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин відведених на самостійну роботу
Тема 1. Виконати етюди пейзажу (урбаністичного, гірського, сільського тощо).	20
Тема 2. Виконати етюдні зарисовки рослин.	20
Тема 3. Виконати етюдні зарисовки тварин.	20
Всього	60

2. Методичні рекомендації до проведення лекційних занять

2.1. Тематичний план лекцій

Тема 1. Методи роботи над педагогічним малюнком.

Завдання: з'ясувати методи роботи художника-педагога у роботі з учнями над натурним зображенням різного виду складності (від найпростіших постановок з гіпсовими предметами до натурних зарисовок портрету людини).

Педагогічний малюнок є певною системою методів, що дозволяють педагогу правильно викласти завдання учню, наочно продемонструвати етапи лінійно-конструктивної побудови простих та складних зображень живої і не живої природи. Тобто в педагогічному малюнку закладений принцип педагогічної розробки підходів до опанування методики роботи над малюнком. В системі класичних підходів рисунку і живопису закладаються основи розуміння малювання з натури, вивчення особливостей правильної побудови форм та графічно-просторове рішення. Продовженням навчання майбутнього педагога є саме освітній компонент «Педагогічний малюнок», як форма адаптації теоретичних та практичних навик здобувачів освіти до ведення методичних розробок. Тому у досліджуючи методи роботи над педагогічним малюнком слід звернути увагу на дидактичний метод побудови моделі творчих завдань.

На етапі обробки інформації застосовується словесний метод, тобто теоретично опрацьовано практичну форму завдань педагогічного малюнку, що дозволило логічно відслідкувати алгоритм дій художника-педагога в навчальних завданнях педагогічного малюнку. Використання апробаційних матеріалів дає змогу пошуковим методом реалізувати систематизацію та обробку первинної інформації, щодо послідовності та складності виконання завдань педагогічного малюнку.

Методична основа педагогічного малюнку – це упорядкована система способів виконання завдань, яка передбачає послідовність ведення роботи від композиційного до тонального рішень. Студентам спеціальності 014 «Середня освіта «Образотворче мистецтво» на кафедрі методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника пропонується програма педагогічного малюнку за певною методикою виконання завдань.

Серед методів викладання педагогічного малюнку виокремлюється метод унаочнення матеріалів, який відповідає наступним вимогам: відповідність вимогам програми; точність відображення реальної дійсності; художня цінність образів; відповідність віковим особливостям; відповідність естетичним та гігієнічним вимогам.

Окреслені основні питання педагогічного малюнку, визначають його роль у формуванні професійних компетентностей педагога, методики за якими майбутні фахівці галузі працюватимуть з учнями. Підготовчим етапом педагогічного малюнку є ознайомлення студентів з провідними методиками ведення роботи, вивчення педагогічного досвіду, аналіз останніх розробок щодо

викладання педагогічного малюнку. Курс передбачає аудиторну та самостійну роботу, що є взаємопов'язаними і доповнюють один одну.

Рекомендована література:

1. Дяків М.В. *Методика виконання завдань педагогічного малюнка. Південноукраїнські мистецькі студії. Випуск 1 (4). 2024. С.29 – 33.*

Тема 2. Техніки педагогічного малюнку.

Завдання: розглянути найпоширеніші техніки роботи над педагогічним малюнком, що передбачають використання графічних та живописних засобів.

Під техніками педагогічного малюнку слід розуміти технічне виконання світлотіньового або живописного зображення. Техніка рисунка ґрунтується на знаннях та вміннях використовувати засоби, матеріали і технічні прийоми рисунка, які спрямовані на досягнення рисувальних навик у візуалізації графічного зображення. Техніка живопису передбачає знання та вміння володіти прийомами роботи колористичної подачі зображення різними видами фарб.

Щоб опанувати техніки педагогічного малюнку слід вивчити та на практиці провести апробацію найпоширеніших – графічних та живописних. Перші завдання педагогічного малюнку слід виконувати в техніках малювання олівцем, таких як: штрихування (дозволяє створювати візуальну градацію тіней, півтіней та світла для виявлення об'єму); розсмоктування (створення поступових переходів між тонами світла, півтіні та тіні – імітація плавності і повітряності в рисунку); точкування (створення зображень за допомогою малих точок, що утворюють суцільну поверхню). Використовувати рисувальні техніки слід відповідно до мети, творчого задуму та поставлених завдань у малюнку. Опанувавши графічну естетику тонального малюнку можна переходити до вивчення технік живопису, що пов'язані з характеристиками фарб, таких як: акварельна, олійна, акрилова, воскова (енкаустика), емаль тощо. Згідно технік виникли методи письма такі як: лесування, аля-прима, пастозне письмо, змішана.

В педагогічному малюнку слід вивчити художні та технологічні особливості найпоширеніших технік та застосовувати їх при виконанні практичних завдань.

Рекомендована література:

1. Жердзіцький В.Є. *Техніка станкового живопису. ВІСНИК ХДАДМ Образотворче мистецтво. №3. 2012. С. 49–51. URL: <https://www.visnik.org.ua/pdf/v2012-03-12-zherdzitsky.pdf>*
2. Піддубна О.М. *Теоретичні основи викладання мистецької дисципліни «Рисунок». Педагогіка формування творчої особистості у вищих і загальноосвітніх школах. 2018. №61. Т1. С. 95-99.*
3. *Техніки малювання олівцем: основні види, прийоми та поради. URL: <https://ukr.zapisi.cx.ua/tekhniki-malyuvannya-olivcem-osnovni-vidi-priyomi-ta-poradi/>*

Тема 3. Інструменти та матеріали педагогічного малюнку.

Завдання: ознайомитись з технічними особливостями використання інструментів та матеріалів для педагогічного малюнку.

Важливо знати на етапі початку роботи над створенням педагогічного малюнку технічні та художні особливості використання того чи іншого інструменту та матеріалу. Для традиційних художніх цілей візуалізації зображення потрібно підготувати основу для малювання – папір, картон або ж тверда площина, наприклад ДВП тощо. Відомо, що 1799 року француз Луї Робер винайшов папероробну машину, і в паперовому виробництві був здійснений промисловий переворот: ручний відлив листового паперу був замінений машинним. Папір, як найпоширеніший матеріал для педагогічного малюнку класифікують: ватман, креслярський, малювальний, пакувальний, газетний, крейдовий, «торшон». Папір використовується як в рисунку так і в живописі. Для технік олійного або акрилового живопису за основу обирають більш цупку поверхню (картон, ДВП, ДСП), попередньо прогрунтовуючи. Завдання педагогічного малюнку виконують як правило трьома способами роботи аквареллю: робота лесуванням по сухому паперу – багатошарово наносяться шар за шаром кольорових пігментів, і в такий спосіб досягається необхідна глибина і насиченість тону; нанесення колірному шару по сухому папері «аля-прима», визначаючи колір на повну силу дрібними мазками, створюючи ним плавні переходи відтінків за рахунок правильно знайденого кольоротону для кожного мазка; робота на вологому папері передбачає швидкий кольоровий етюд, в якому зображення частково втрачає свої обриси.

В роботі з графічними та живописними матеріалами слід користуватись певною методикою роботи, яка залежить від характеристик інструментів та матеріалів.

Графічні завдання виконуємо олівцями для малювання з графітним стрижнем – вугільними, пастельними, восково-олійним, сангіновим, сепією тощо. Для завдань з кольоровим графічним вирішенням використовуємо кольорові олівці, які підбираємо відповідно до колориту. Прості олівці за цільовим призначенням поділяють на шкільні, канцелярські, креслярські, рисувальні, сувенірні, рекламно-представницькі. Цей поділ досить умовний, оскільки графітні олівці є універсальним письмовим інструментом.

За технічними характеристиками олівці розрізняють за м'якістю. Твердість залежить від співвідношення їх часток. Чим більше графіту – тим м'якший стрижень. Найтвердіший олівець містить приблизно 20 % графіту, найм'якший – до 90 %. Пропорція 1:1 приблизно відповідає твердості 3Н. Сучасна шкала твердості олівців має 23 ступені й охоплює діапазон 10В...В, ВНВ, НВ, F, Н...10Н. Українська шкала твердості аналогічна міжнародній, тільки літерні позначення інші: Н=Т, В=М, НВ=ТМ, F=ВНВ-СТ. Найкращим графітом для стрижнів вважається цейлонський. Саме його використовують в олівцях КОН-І-NOOR серії 1500.

Рекомендована література:

1. Блудов А. Особливості застосування змішаних технік в методиці викладання живопису. *Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 41, том 1, 2021. С.38-42. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/41_2021/part_1/8.pdf*
2. Ковальчук Г. Швейцарський музей паперу, шрифту і друкарства в Базелі. *Вісник Книжкової палати. 2010. № 7. С. 49-50.*
3. Мисак М. Розвиток паперового виробництва: культурно-історичний аспект. *Культурні студії. Вісник Львівської національної академії мистецтв. Вип.28. 2016. С.239–251.*
4. Солодовник С.С. Методичні рекомендації щодо застосування матеріалів рисунку в навчальних художніх закладах. С. 249-255. URL:<http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v32/61.pdf>
5. Тарасюк І. І. Методичні рекомендації до курсу «Техніки і матеріали в образотворчому мистецтві». Луцьк: Терен, 2017. 20 с.

3. Методичні рекомендації до проведення практичних занять

3.1. Тематичний план практичної роботи

Завдання №1. «Методика вивчення перспективи на замальовках частини інтер'єру».

Метою виконання практичного завдання є створення педагогічного малюнку за етапами та принципами роботи над перспективою планів постановки в інтер'єрі кімнати.

Для цього в аудиторії викладач створює складну багатопредметну постановку (з меблями, предметами побуту, драперіями) і наочно проводить роз'яснення етапів роботи над перспективою форм у середовищі кімнати. В етапах роботи можна виділити наступні: перше – вимірювання пропорцій та визначення композиції зображення на форматі; друге – визначення лінії горизонту та початок роботи над лінійно-конструктивною побудовою постановки; третє – надання перспективних скорочень об'ємним формам з простеженням сходження ліній побудови до лінії горизонту; четверте – уточнення побудови постановки; п'яте – перспектива тону, світлотіньова композиція. Студенту пропонуються етапи, в яких зосереджено основні моменти роботи над малюнком і такий метод можна застосовувати з учнями старших класів загальноосвітніх шкіл, художніх шкіл, училищ та закладів вищої освіти.

Перед початком роботи над виконанням зарисовок слід провести аналіз основних етапів. Компонуючи зображення слід враховувати лінію горизонту, адже «будь який рисунок в інтер'єрі має бути побудований в просторових планах». Сприйняття частини інтер'єру повинно здійснюватися з певного ракурсу, для цього можна обрати позицію художника сидячи (лінія горизонту буде вищою, а тому передній план більше відкривається) або стоячи (лінія горизонту буде опущена, а тому передній план заповнить усю композицію). Розуміння законів перспективи у малюванні є важливим для візуалізації оточуючої дійсності. Сьогодні ми користуємось класичною системою лінійної перспективи розробленою в мистецтві відродження, «яка дала змогу об'єднати графічні зображення на площині за допомогою «однієї точки зору». Це означає, що всі об'ємні форми та площини візуально скорочуються (зменшуються) до точки горизонту і при цьому лінії їхньої конструкції логічно направлені в певну сторону і під певним кутом. Художник початківець має навчитись бачити триде моделі натуралістичних форм, уявно проводити перспективні скорочення, визначати лінію горизонту і відносно неї здійснювати цікаві натурні зарисовки. В аналізі перспективи Л. Бабенко розглядає лінійну перспективу, як перспективу простору, зокрема задніх планів, в то й же час близькі до глядача форми сприймаються в аксінометрії чи слабкій зворотній перспективі. Зорова ілюзія, яка виникає у початківців при роботі над перспективою близьких предметів викликана особливостями сприймання і розуміння об'ємної форми. Художнику слід пам'ятати, що обов'язково треба прив'язувати будь яке об'ємне тіло до перспективи – простежувати за скороченнями сторін, та візуально зменшувати частини у віддаленості до лінії горизонту.

Здійснювати композивання зображення також потрібно з огляду на дотримання законів освітлення, користуючись простим правилом – не перевищувати натуральні розміри зображення, яке розташовуємо на листі паперу відносно горизонталі або вертикалі (якщо загальні пропорції постановки більші по вертикалі то композиція на папері буде у вертикальному положенні формату і навпаки); зі сторони освітлення залишити більше простору в композиції та підняти зображення вгору відносно лінії горизонту, тим самим означивши взаємозв'язок зорового сприйняття та відтворення на площині паперу. Візуалізувати композиційне розміщення зображення засічками, точками, лініями, а опісля приступати до виконання лінійної конструкції предметів та драперій. В цьому аспекті треба відмітити, що об'ємні предмети різні за формою, а отже методичні принципи їхньої побудови різні. Наведемо приклад побудови глечика: асоціативно визначаємо його форму, яка дорівнює прямокутнику (вимірюємо та узгоджуємо пропорції ширини до висоти і виставляємо); проводимо вісь (для симетрії форми); визначаємо місце розміщення та довжину середніх ліній еліпсів; прямолінійно наводимо абриси глечика (сполучаємо лініями задані параметри між середніми лініями еліпсів); виконуємо побудову еліпсів згідно перспективного скорочення; пластично промальовуємо абриси глечика. За таким принципом виконуємо побудову предметів, що змінюють форму при різних ракурсах. В роботі над кубом дотримуємось етапів: визначення пропорцій; фіксація лінії горизонту; перспектива низу; перспектива бічних граней; побудова верху.

Компонуючи постановку не забуваємо про просторове середовище кімнати, в якому вона знаходиться, слід правильно визначити перспективу ліній підлоги та кутів стін, а також в подальшому відтворити тональну перспективу відносно джерела освітлення.

Важливо, щоб при опануванні методики здобувач освіти чітко розумів потребу оволодіння певними знаннями, уміннями та навиками в роботі над малюнком. Для цього існує комплекс вправ, які виконуються під керівництвом викладача і направлені на розвиток педагогічного досвіду у студента. Зокрема, це різноманітні замальовки пейзажу, замальовки предметів побуту тощо.

Рекомендована література:

1. *Бабенко Л. Ренесансна перспектива як образне відображення зорового сприйняття навколишнього простору. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2013. Випуск 120. С. 64–67.*
2. *Рисунок на пленері. Методичні рекомендації з рисунка на літній навчально-творчій практиці для студентів 1-го курсу живописного, графічного факультетів та театральньо-декораційного і реставраційного відділень. Укладач В. О. Сухенко. Київ, 2002. 20 с.*

Завдання №2. «Малюнок рослинних форм. Спостереження та пізнання їх особливостей у поетапному ході ведення завдання».

Мета завдання полягає у спостереженні студента за природними формами та пізнанні їх особливостей, через дослідження структури та аналізу будови.

Методично таке завдання слід розпочати з теоретичного опису об'єкту та «зображувати паралельно з конструктивними схемами». В будь якій складній природній формі, в даному випадку квітковій, асоціативно простежується схема геометричної конструкції кола чи еліпса. Саме пошук базової геометричної основи зображення є першим етапом в цьому завданні. Досліджуючи природу форм пелюсток квітки – додаємо ще геометричних фігур до основної композиції кола і таким чином проводимо пошук композиційної єдності (другий етап). Опісля, схематичну побудову форм уточнюємо пластикою ліній відносно особливостей натурної форми (третій етап). Завершальним етапом в роботі над рослинними формами є тональне або кольорове рішення. Щоб розвинути професійні навички, щодо передачі рослинних та зооморфних форм студентам необхідно виконувати «навчально-репродуктивні вправи зумовлені вимогами завдань програми».

В основі будь якої природної форми закладено базову форму і «необхідно вчитися думати формою та використовувати лінію як інструмент для створення ілюзії тривимірності за допомогою об'єму».

Рекомендована література:

1. Логвинова О. Як працювати з базовими формами. Отримано з <https://skvot.io/uk/blog/how-to-work-with-basic-forms>
2. Рисунок на пленері. Методичні рекомендації з рисунка на літній навчально-творчій практиці для студентів 1-го курсу живописного, графічного факультетів та театральньо-декораційного і реставраційного відділень. Укладач В. О. Сухенко. Київ, 2002. 20 с.

Завдання №3. «Педагогічний малюнок гіпсових фігур простих та складних за формою (розетка, геометричні форми тощо) з поетапним відтворенням ходу роботи»

Мета завдання визначена потребою знання етапів малювання гіпсових фігур простих та складних за формою з подальшим вдосконаленням методичних підходів до ведення подібних завдань.

Розпочинаємо роботу над завданням з аналізу постановки – визначаємо художні особливості форми, джерело освітлення, масштабність та пропорційність.

Переходимо до етапів побудови:

1. Вимірювання пропорцій – передбачає знаходження правильного співвідношення висоти до ширини предмету чи групи предметів.
2. Компонування на заданому форматі – згідно правил освітлення та лінії горизонту розміщення загальних пропорцій потрібно здійснювати за схемою зміщення зображення вгору та в сторону тіншової частини за принципом 1 до 1.5.

3. Вимірювання та намітка частин гіпсової фігури – знаходження пропорційної цілісності всіх частин та елементів зображення шляхом порівняння.

4. Лінійно-конструктивна побудова – проробка конструкції форми лініями, пошук перспективних скорочень, моделювання невидимих частин.

5. Уточнення побудови – перевірка художніх характеристик форми на відповідність з натурною постановкою методом наочного порівняння.

6. Тональне увиразнення об'єму форми – пошарове накладання штриха на поверхню для візуалізації площин світла, півтіні, тіні та рефлексів.

Чим складніша гіпсова форма тим більше ліній конструктивної побудови потрібно намалювати з метою її моделювання на площині паперу. В роботі тоном для передачі деталізованих гіпсових форм краще користуватись методом штрихування «по формі», а саме абрис предмета дають напрям в якому можна здійснювати тонування. Загалом процес роботи над простими та складними гіпсовими фігурами передбачає застосування класичних етапів роботи малювання та знаходження авторських підходів до вирішення того чи іншого художнього завдання.

Педагогічний малюнок капітелі або гіпсової розетки.

Завдання направлене на набуття необхідних навик побудови архітектурних деталей, вивчення методичних основ роботи зі складними об'ємами в середовищі.

Капітель - це частина колони, яка увінчує її вверху та за тектонікою відповідає доричному, іонічному або коринфському ордеру. Для навчального педагогічного малюнку обираємо капітель не надто складну по формі.

На листі формату А2 визначаємо композиційне розміщення відносно джерела освітлення та лінії горизонту. Відносно обраного ракурсу виставляємо основні пропорції капітелі – ширину до висоти, як загальну композицію форми та складові частини і дрібні елементи.

Роботу над побудовою розпочинаємо з основи конструкції, яка складається з циліндра та чотирикутної пластини вверху. Циліндр будуємо за схемою прямокутника, що розділений віссю та має два еліпси. На форму циліндра одягаємо усі необхідні частини і при цьому враховуємо об'єм і перспективні скорочення форм. Робота над деталями капітелі має ту ж послідовність, що й робота над основою конструкції. Тому групуємо найбільші по масі елементи, знаходимо їхню основну форму, яка відповідає геометричним пропорціям, розташовуємо згідно перспективи скорочення та логіки прив'язки до основної конструкції. Опісля працюємо над пластикою деталей, уточнюємо конструктивні лінії, на які накладаємо пластичні і злегка проштриховує тіньові сторони капітелі для увиразнення об'єму.

У світлотіньовому рішенні головну увагу приділяємо виявленню об'єму головних конструктивних частин форми капітелі, тонально виділяючи тіньову сторону активізуємо світло і в результаті надаємо в такий спосіб тривимірності

об'єму. Малюнок завершуємо на стадії узагальнення світлотіні та проробки найбільш виразних деталей капітелі.

Рекомендована література:

1. *Ган Н.С., Казанцев А.В. Малювання з натури: Методичний посібник для вчителів. Київ. 1971. 44с.*
2. *Кардашов В.М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних заходів. Київ: Видавничий дім «Слово», 2007. 296с.*
3. *Костенко Т. Г. Педагогічний малюнок як вид наочності. Посібник. Білики 2022. 44 с., іл.*
4. *Радченко А. О., Усачова О. Ю. Основи архітектурної графіки: навчальний посібник. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 248 с.*

Завдання №4. «Анімалістичний малюнок. Спостереження та пізнання особливостей зображення тварини у поетапному ході ведення завдання»

Завдання виконується з метою зрозуміти конструктивну побудову зооморфних форм, виявити фактурні та текстурні особливості за допомогою графічним та живописним технікам, простежити за динамікою рухів тощо. У роботі майбутнього вчителя образотворчого мистецтва є важливими навички та вміння методики наочного демонстрування етапів малюнку тварини учням. В ході виконання завдання виробляються навички для малювання тварин, а саме: увага, спостережливість, любов до природнього середовища, знання будови та пропорцій тіла тварини, знання особливостей зовнішнього вигляду тварини.

Доцільно для виконання завдання обрати живу модель (кота, собаку, зайця, білку та ін.), зробити декілька світлин для фіксації цікавих ракурсів тварини, опісля визначитись з композиційним рішенням завдання. Для виконання малюнку найкраще обрати формат паперу А2 або ж А3, на площині яких можна розмістити достатню кількість етапів виконання малюнку тварини. Композиція завдання повинна містити основний малюнок тварини (завершене зображення в тоні або кольорі) та поетапні малюнки тварини, де відображається методика побудови і графічна або живописна трактовка форми.

Розпочати роботу слід з правильного компонування, більша частина формату буде заповнена основним зображенням, а навколо нього розміщено невеликі малюнки етапів. Дотримуємось послідовності від промалювання лінійної побудови до графічного або живописного рішення малюнку. Такий підхід дозволить прослідкувати за методикою роботи над анімалістичним малюнком, виявити принципи лінійної пластики, фактурного та текстурного об'єму тваринних форм.

Основними принципами роботи над анімалістичними формами є дотримання правила від «простого до складного» - визначення основи форми на яку пізніше накладаються складові частини та деталі малюнку. За основу можна використати будь яку геометричну фігуру, яка асоціативно підходить до

аніمالістичної форми. Варто також визначити пропорційне співвідношення частин тілобудови тварини та визначити вісь – орієнтир ракурсу та динаміки руху. В ході ведення малюнку слід зберігати усі лінії побудови та поетапно відтворювати їх у схемах. Графічне або живописне рішення повинно містити професійний підхід до передачі тваринного зображення і при цьому можна використовувати стилістичні підходи, що дозволять передати художні особливості складної форми, ракурсу та рухів.

Рекомендована література:

1. Сухомлинська Л. В. *Зображення світу тварин у літературі для дітей: історико-педагогічний екскурс. Педагогічні науки. Секція 1. Методологія та історія педагогіки. Випуск 103. 2023. С. 5 – 14.*
2. *How to Draw Animals with Glenn Vilppu.* <https://www.youtube.com/watch?v=kAboZuZTLUg>
3. *How to Draw Cartoon Animals! (feat. Jullelin Art).* <https://www.youtube.com/watch?v=GFVXQHncaoc>
4. *How to draw a basic cat sitting.* <https://www.youtube.com/watch?v=rJWlF9-jslQ>

Завдання №5. «Педагогічний малюнок чучела птаха з поетапним відтворенням ходу роботи»

Завданням є створення методичного малюнку чучела птаха з поетапним виконанням побудови та графічного або живописного рішення. Актуальність виконання такого завдання полягає у доцільності вміння майбутньому вчителю образотворчого мистецтва малювати орнітоморфні форми, розуміти особливості складної текстурної поверхні, вміти передавати в певній стилістичній манері образну характеристику зображення.

Форма малюнку, це: композиційний пошук, лінійна побудова, пластична виразність ракурсу, пошук текстури графічними або живописними засобами. Робота над малюнком розвиває у майбутнього художника-педагога погляд при вирішенні пластичних задач, розвиває почуття пропорцій, поверхнево-просторових якостей орнітоморфної форми.

Вирішуємо завдання на форматі А2 або А3, композиційно розміщуючи основне зображення у верхній правій частині площини. Зліва та понизу даємо схеми-малюнки поетапного виконання побудови птаха і графічне або живописне рішення. В процесі виконання студент повинен ознайомитись з методиками виконання подібних малюнків, генерувати авторські ідеї щодо удосконалення методики малюнку чучела птаха.

Рекомендована література:

1. Калька Н., Ковальчук З. *Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.*

Завдання №6. «Малюнок пейзажу. Спостереження та пізнання його особливостей у поетапному ході ведення завдання»

Завдання є одним з способів залучити майбутніх художників-педагогів до спостереження за навколишнім середовищем, пізнати красу та художні особливості різних типів пейзажу, визначити способи роботи над передачею перспективи планів тощо.

Оскільки завдання виконується в аудиторних умовах, потрібно підготувати ілюстративний матеріал, заздалегідь зібраний студентом під час натурних зарисовок (в ході самостійної роботи). Під керівництвом викладача обираємо найкращу ілюстрацію згідно композиційного зображення. Виконуємо пейзаж в етапах: 1. розміщення лінії горизонту, переднього та задніх планів; 2. фіксація основних частин пейзажу на передньому плані; 3. лінійна пластика переднього плану; 4. увиразнення найбільших частин пейзажу задніх планів в лінійній побудові; 5. тональне розрізнення планів пейзажу, пошук композиційного центру завдяки світлотіні або кольору; 6. робота над деталізацією пейзажного зображення.

Малюнок пейзажу акварельними фарбами:

- Першим етапом буде створення ескізу олівцем.
- Другий етап – малювання по мокрому.
- Третій етап – нанесення перших шарів фарби на основні плани пейзажу.
- Четвертий етап - розставляємо кольорові акценти.
- П'ятий етап увиразнення кольором тіней.
- Шостий етап – фрагментарне малювання.
- Сьомий етап - фіналізуємо малюнок. Додаємо деталі.

Рекомендована література:

1. *Сова О. С. Методика виконання пейзажу на пленері. Наукові праці. Педагогіка. Випуск 291. Том 303. С.124 – 127. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/397693>*
2. *Як намалювати акварельний пейзаж. Покрокова інструкція. URL: <https://fantasyroom.online/ukr/blog/tpost/x34ykehud1-yak-namalyuvati-akvarelnii-peizazh-pokro>*

4. Методичні рекомендації до проведення самостійної роботи

4.1. Тематичний план самостійної роботи

Тема 1. Виконати етюди пейзажу (урбаністичного, гірського, сільського тощо).

Завдання направлене на розвиток творчих здібностей в малюнку на пленері. Вміння передавати в малюнку навколишнє середовище - стани природи, перспективу планів, природне освітлення – визначає високий рівень підготовки майбутнього художника-педагога. Натурне спостереження за явищами та об'єктами навколишнього середовища сприяє набуттю навик розуміння поверхнево-просторових якостей кольору, фактури та текстури предметів і об'єктів. При цьому посилюється відчуття триде моделювання форм, стає більш зрозумілою дія перспективи на об'єкти переднього та заднього планів.

Перед початком роботи над етюдом слід обрати мотив та ракурс частини природного середовища користуючись правилом – виділення найбільш прикметного і завищення лінії горизонту для більшого відкриття переднього плану в композиції зображення.

Етапи роботи над етюдом:

1. Компонування, розміщення об'єктів на заданій площині.
2. Аналіз кольорової палітри, ідентифікація відтінків згідно якостей та властивостей.
3. Підготовка кольорової палітри для швидкого виконання кольорового зображення.
4. Підмальовок – нанесення основних кольорових плям переднього та заднього плану.
5. Увиразнення деталей кольором.

Етюд виконуємо швидко, але при цьому слід зберегти особливості форми, створити певні відчуття відповідності з натурним середовищем. У етюді допускається певна трансформація зображення, яка не суперечить візуалізації пейзажу, а навпаки підсилює художню виразність об'єктів. Виконання короткотривалих етюдів стимулює творчу активність, в результаті якої педагог-художник розвиває навички роботи з нестандартними завданнями.

Рекомендована література:

1. Гульцова Д. П. Роль типології етюдів в мистецтві та інтелектуальній діяльності *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2020. №3. С.200–207.
2. Скаканді Ю. Ю. Етюди на пленері. *Культура і сучасність*. 2015. №1. С. 188–193.

Тема 2. Виконати етюдні зарисовки рослин.

Спостереження художника за рослинними формами є важливим в процесі сприйняття навколишнього світу – пізнання відмін та різнобарв'я видозмін, що існують в рослинному світі.

Зарисовки рослинних мотивів проводимо в техніці олівця або акварельних фарб попередньо обравши невеликі формати паперу (А3, А4). Роботу над

зарисовками розпочинаємо з вибору рослинних мотивів (від найпростіших до найскладніших форм). Можна зафіксувати рослину на світлинці для подальшої її візуалізації в малюнку.

Зарисовки – це короткотривалі малюнки, де автор виявляє вміння швидкої роботи в передачі зображення різноманітними техніками та різними способами.

Перші зарисовки виконуємо графічними техніками, зокрема такими як малюнок олівцем, що дозволяє виробити навички швидкого сприйняття форми. Увагу зосереджуємо на особливостях рослинної форми і намагаємось в малюнку передати характерні прикмети. В зарисовках імпровізуємо з подачею зображення, наприклад підсилюємо певні елементи навмисне виділяючи їх лінією тоном або кольором.

В зарисовках дотримуємось певної послідовності виконання малюнку, от як наприклад компонування чи пропорційність, які дозволяється визначати не «шляхом вимірювання пропорцій», а «на око». Відображаємо у зарисовках найголовніше, фокусуючи увагу глядача на пикетності рослинної форми та на манері подачі. Слід виконати не менше 10 зарисовок, щоб пізнати і навчитись передавати у короткотривалому малюнку рослинні форми. Досягнення результату – виконання цікавих натурних замальовок – веде до розширення умінь передачі у малюнку складних природних мотивів.

Рекомендована література:

1. Колесник Н. Є., Піддубна О. М. Художньо-педагогічна підготовка майбутніх учителів початкової школи засобами образотворчого мистецтва: монографія. Житомир: Полісся, 2017. 244 с.

Тема 3. Виконати етюдні зарисовки тварин.

Завдання направлене на розвиток навичок швидкої роботи над етюдними зарисовками тварин. Такі вправи дають можливість створювати цікаві образні рішення, внаслідок використання різних методів та прийомів. Розширюється художня база знань та з'являються професійні вміння роботи з натурним зображенням.

Головним завданням є виконати різні по техніці етюди тварин, в яких показати характерні ознаки ракурсу, руху, тілобудови, забарвлення, фактури та текстури. Слід виконати не менше 10 зарисовок, щоб пізнати і навчитись передавати у короткотривалому малюнку тваринні форми.

Першим етапом є натурні спостереження за домашніми улюбленцями, які мають надихнути студентів на виконання таких малюнків. Приступаючи безпосередньо до виконання етюду слід пам'ятати про композиційне розміщення зображення, пропорційність, лінійну та колористичну естетику зображення.

Як правило роботу розпочинаємо із швидкого начерку основної форми олівцем – швидко вловлюючи характер форми тіла тварини та ракурсу. В такому процесі повинна з'явитись сміливість і швидкість відтворення зображення. Згідно обраної техніки тонально або колористично наносимо основні художні характеристики форми, деталізуючи голову тварини та лапки, а також ті частини тіла тварини які знаходяться найближче до глядача. Також можна підсилити

виразність форми контурною лінією, що додасть пластичності і об'єднає при необхідності форму в єдине ціле.

Етюдні замальовки - підготовчий етап для аналізу об'єкта твору, вони слугують своєрідними пошуковими ескізами у виконанні основного художнього твору.

Рекомендована література:

1. Сухомлинська Л. В. *Зображення світу тварин у літературі для дітей: історико-педагогічний екскурс. Педагогічні науки. Секція 1. Методологія та історія педагогіки. Випуск 103. 2023. С. 5 – 14.*

2. *How to Draw Animals with Glenn Vilppu.*
<https://www.youtube.com/watch?v=kAboZuZTLUg>

3. *How to Draw Cartoon Animals! (feat. Jullelin Art).*
<https://www.youtube.com/watch?v=GFVXQHncaoc>

4. *How to draw a basic cat sitting.*
<https://www.youtube.com/watch?v=rJWlF9-jslQ>

5. Питання для самоконтролю

1. До якого виду мистецтва відноситься педагогічний малюнок?
2. Які техніки використовуються в педагогічному малюнку?
3. Які художні методика використовуються у педагогічному малюнку?
4. Які є види педагогічного малюнку?
5. Який основний метод подачі матеріалу в педагогічному малюнку?
6. Які є вимоги до наочних матеріалів в педагогічному малюнку?
7. Які вимоги до виконання графічних педагогічних малюнків?
8. Які вимоги до виконання колористичних педагогічних малюнків?
9. Які етапи виконання педагогічного малюнку?
10. Як називають короткотривалі малюнки?
11. Якими інструментами виконують рисунок для педагогічного малюнку?
12. Які техніки графічні техніки застосовують у педагогічному малюнку?
13. Які техніки живопису застосовують у педагогічному малюнку?
14. Які навички набуває студент в результаті опанованих методик педагогічного малюнку?
15. Які функції виконує педагогічний малюнок?
16. Яке значення педагогічного малюнку у вивченні видів і жанрів мистецтва?

6. Організація і проведення освітнього компонента

6.1. Загальні положення щодо проведення освітнього компонента

Викладання курсу та взаємодія із здобувачем вищої освіти ґрунтуються на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника; Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Зокрема згідно форм організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника визначено згідно пункту 5.1. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу, що основними видами навчальних занять є: лекція, лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття, консультація. Освітній компонент «Педагогічний малюнок» передбачає проведення лекційних та практичних занять, що входять в розрахунок аудиторних годин студента.

Лекція – основний вид навчальних занять, призначених для викладення теоретичного матеріалу. Як правило, окрема лекція є елементом курсу лекцій, що охоплює основний теоретичний матеріал однієї або кількох тем навчальної дисципліни. Тематика лекцій визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому здобувачі вищої освіти під керівництвом викладача, шляхом виконання певних відповідно сформульованих завдань, закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають вмінь та навичок їх практичного застосування. Практичні заняття проводяться в аудиторіях або навчальних лабораторіях, оснащених необхідними технічними засобами навчання, обчислювальною технікою тощо. Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Самостійна робота здобувача освіти (СРЗО) є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час та регулюється методичними рекомендаціями до змісту та організації самостійної роботи студентів, ухваленими Науково-методичною радою Університету. СРЗО включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу. Навчальний час, відведений на СРЗО денної форми навчання, регламентується навчальним робочим планом і повинен складати від 1/3 до 2/3 від загального обсягу навчального часу, відведеного на вивчення конкретної навчальної дисципліни.

6.2. Форми і методи контролю

Контроль та оцінка якості навчального процесу регламентується Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями: - «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; - «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; - «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; - «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

За рівнем контролю розрізняють: самоконтроль, кафедральний, факультетський (інститутський), ректорський. Самоконтроль призначений для самооцінки здобувачами вищої освіти якості засвоєння навчального матеріалу з конкретної навчальної дисципліни (розділу, теми). З цією метою в навчальних посібниках для кожної теми (розділу), а також у методичних розробках з лабораторних робіт передбачаються питання для самоконтролю. Більша ефективність самоконтролю забезпечується спеціальними програмами самоконтролю та самооцінки, які є складовими частинами електронних підручників, автоматизованих навчальних курсів та тестових завдань. Кафедральний контроль проводиться з метою оцінки рівня підготовки здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення, як правило, науково-педагогічними працівниками даної дисципліни і здійснюється у вигляді вхідного, поточного, рубіжного та семестрового контролю. Факультетський (інститутський), ректорський, міністерський контроль є різними рівнями зовнішнього контролю, призначеного для перевірки якості навчального процесу на кафедрах, порівняння ефективності навчання здобувачів освіти. Зовнішній контроль усіх рівнів, на відміну від кафедрального, проводиться вибірково (в окремих академічних групах), тільки письмово і, як правило, є відстроченим контролем. В освітньому процесі використовуються такі види контролю:

вхідний, поточний, підсумковий та відстрочений. Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки здобувачів вищої освіти з дисциплін, які забезпечують цей курс. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають програмі попередньої дисципліни. Результати контролю аналізуються на засіданні кафедри та засіданні методичної комісії спільно з науково-педагогічними працівниками, які проводять заняття. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги здобувачам вищої освіти, коригування навчального процесу. Доцільно проводити вхідний контроль на першому курсі. Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією здобувачів вищої освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічними працівниками для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами вищої освіти для планування самостійної роботи. Особливим видом поточного контролю є колоквиум.

Форми контролю регулюються освітньою програмою та робочою навчальною програмою дисципліни. Поточний контроль може проводитись у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів здобувачів вищої освіти при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Зокрема, в освітньому компоненті «Ліногравюра» поточний контроль – це перевірка виконання практичних завдань згідно встановлених термінів. Результати поточного контролю є основною інформацією при проведенні заліку і враховуються науково-педагогічними працівниками при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з даної навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль забезпечує оцінку результатів навчання здобувачів вищої освіти певного освітнього рівня на проміжному або заключному етапах їх навчання. Він включає семестровий контроль і атестацію. Семестровий підсумковий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену чи заліку у терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою навчальною програмою дисципліни. У результат (оцінку) семестрового контролю можна враховувати результати неформальної освіти, які відповідають навчальній дисципліні, у порядку, передбаченому діючим Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти в Університеті.

Залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з певної навчальної дисципліни, і складається зі зданих залікових змістових модулів, виконаних тестових завдань, ситуаційних робіт, опрацювання завдань робочих зошитів, тематичних рефератів, лабораторних робіт тощо, передбачених робочою навчальною

програмою. Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань. Порядок та система оцінювання передбачається у робочих навчальних програмах дисципліни. Оцінки за залік у різних шкалах оцінювання мають такий вигляд: Шкали оцінювання університетська національна шкала ЄКТС 90-100 зараховано А 80-89 В 70-79 С 60-69 D 50-59 E 26-49 не зараховано FX 1-25 F

Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння здобувачем освіти теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо. Семестровий контроль у формі екзамену може виставлятися на основі результатів роботи студента впродовж усього семестру, якщо підсумкова кількість балів з дисципліни складає мінімум 51 та максимум 100 балів.

Студент має право скласти екзамен у разі виявлення ним бажання підвищити рейтингову оцінку з навчальної дисципліни. При цьому оцінка за екзамен виставляється на основі виконаних студентом екзаменаційних завдань і вважається остаточною. Присутність студента на іспиті у день його складання є обов'язковою і не залежить від принципу нарахування підсумкової кількості балів за вивчення навчальної дисципліни. Оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти з усіх видів навчальної роботи здійснюється за стобальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС за схемою: Шкали оцінювання університетська національна шкала ЄКТС 90-100 відмінно А 80-89 добре В 70-79 С 60-69 задовільно D 50-59 E 26-49 незадовільно (з можливістю повторного складання) FX 1-25 незадовільно (з обов'язковим повторним курсом). Здобувач освіти вважається допущеним до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені робочою навчальною програмою.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Розподіл балів за 100-бальною шкалою

№ з/п	Критерії	Підкритерії	Бали
1.	Генерування ідеї згідно визначеного завдання. Пошук джерела натхнення. Визначення загальної концепції ідеї завдання. (20)	Невдалий ідейний задум, невизначеність концепції ведення виконання завдання.	-2 – 20
2.	Авторський підхід до створення ескізів. Втілення ідейного задуму. (20)	Відсутність авторських ідей. Робота з чужими художніми зображеннями.	-2 – 20
3.	Відповідність виконання лінійного малюнку згідно визначеного ескізу. (20)	Спотворення ескізного зображення внаслідок недотримання масштабності. Недостатня акуратність виконання роботи.	-2 – 20
4.	Виконання хроматичного або ахроматичного етапу завдання. (20)	Недостатнє опрацювання зображення методами монохромії або поліхромії. Недостатнє володіння графічними навиками.	-2 – 20
5.	Цілісність виконання й характерність роботи (20)	Відсутність художньо - образного завершення роботи. Незавершеність виконаної роботи.	-2 – 20

7. Рекомендована література

Основна література:

3. Книга вчителя дисциплін художньо-естетичного циклу: Довідково-методичне видання / Упоряд. М.С.Демчишин; О.В.Гайдамак. Харків, 2006. 768 с.
4. Костенко Т. Г. Педагогічний малюнок як вид наочності. Посібник. Білики 2022. 44 с., іл.
5. Масол Л.М., Гайдамака О. В., Белкіна Е. В., Руденко І. В. Методика навчання мистецтва у початковій школі. Харків, 2006. 256 с.
6. Михайленко В.Є. Основи композиції. Київ: Каравела, 2004. 304 с.
7. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
8. Піддубна О. М. Педагогічний малюнок як основа професійної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у процесі вивчення предметів «Малюнок» і «Живопис» // Актуальні питання мистецької педагогіки. 2016. Вип.5. С. 92 – 96.
9. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька. Київ : ІЗМН, 2002. 270 с.
10. Рудницька О.П. Основи викладання мистецьких дисциплін. Київ: АПН України, 1998. 183 с.
11. Сухенько В. О. Рисунок. Навчальний посібник. Київ: «BONA MENTE», 2004. 184 с., 125 іл.
12. Туманов І. М. Морфологічні основи формоутворення в мистецтві та їх значення для прояву явищ взаємодії, синтезу та симбіозу мистецтв // Традиції та інновації у вищій архітектурно-художній освіті. 2015. Вип. 1. С. 60 – 66.
13. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: Навчальний посібник. Львів: Аверс, 2010. 496 с.

Додаткова література:

1. Барбіна Є.С. Формування педагогічної майстерності вчителя в системі неперервної педагогічної освіти. Неперервна професійна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць. Ч 2. Київ, 2001. С. 181–185.
2. Бех І. Д. Виховний простір у розвитку особистості. Вища освіта України. №3 (додаток 1). Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». 2012. Т. 1. С. 56-67.
3. Завітренко Д. Ж., & Снісаренко І. Є. Образотворча діяльність як засіб корекційно-виховної роботи дітей з вадами інтелекту. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, (206). 2022. С. 126-132.
4. Педагогічний малюнок: Програма навчальної дисципліни. Луцьк: Поліграфічний центр «Друк Формат», 2017. 20 с.
5. Шпитальова, О. Педагогічний малюнок в системі професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва // Молодий вчений. 2019. 5 (69). С. 460-463.